

การคำนวณการ เพิ่มโทษหรือลดโทษ

การคำนวณการ เพิ่มโทษหรือลดโทษที่จะลงนั้น ได้มีบทบัญญัติไว้ โดยเฉพาะ กล่าวคือ บัญญัติไว้ในมาตรา 54 ซึ่งบัญญัติว่า ในการคำนวณ การเพิ่มโทษหรือลดโทษที่จะลงให้ศาลตั้งกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยเสีย ก่อน แล้วจึงเพิ่มหรือลด ถ้ามีทั้งการเพิ่มและการลดโทษที่จะลง ให้เพิ่ม ก่อนแล้วจึงลดจากผลที่เพิ่มแล้วนั้น ถ้าส่วนของการเพิ่มเท่ากันหรือมากกว่า ส่วนของการลด และศาลเห็นสมควรจะไม่เพิ่มไม่ลดก็ได้

ตามหลักของมาตรานี้ อาจแยกให้เห็นสาระสำคัญได้ว่า มาตรานี้บัญญัติถึงสิ่งใดบ้าง คือ

1. บัญญัติถึงกรณีการคำนวณการเพิ่มโทษ
2. บัญญัติถึงกรณีการคำนวณการลดโทษ
3. บัญญัติถึงกรณีที่มีทั้งการคำนวณการเพิ่มโทษและลดโทษ

ตามสาระสำคัญที่แยกไว้ข้างต้นนั้น อาจกำหนดวิธีการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นเรื่อง ๆ ไปได้ดังนี้

- ก. กรณีคำนวณการเพิ่มโทษ ศาลจะดำเนินการโดยลำดับดังนี้
1. ศาลตั้งโทษที่จะลงหรือกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลย
 2. ศาลเพิ่มโทษจากที่กำหนดไว้เพื่อลงโทษแก่จำเลยต่อไป

- ข. กรณีกำหนดการลดโทษ ศาลจะดำเนินการโดยลำดับดังนี้
1. ศาลตั้งโทษหรือกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลย
 2. ศาลลดโทษจากโทษที่จะลง เพื่อลงโทษแก่จำเลยต่อไป
- ค. กรณีคำนวณที่มีทั้งการเพิ่มและการลดโทษ ศาลจะดำเนินการโดยลำดับดังต่อไปนี้
1. ศาลตั้งโทษหรือกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลย
 2. ศาลคำนวณเพิ่มโทษก่อน เมื่อเพิ่มโทษเป็นเท่าใด แล้วจึงคำนวณลดโทษจากผลที่ได้เพิ่มโทษดังกล่าวนั้น
 3. ถ้าโทษที่เพิ่มมีปริมาณ เท่ากันกับปริมาณโทษที่ลด หรือมากกว่าปริมาณโทษที่ลด เมื่อศาลเห็นสมควรจะไม่เพิ่มไม่ลดก็ได้

ก่อนที่จะอธิบายถึงลำดับการคำนวณการเพิ่มโทษ การคำนวณการลดโทษนั้น เห็นสมควรจะต้องทำความเข้าใจในเรื่องการลดโทษเพิ่มโทษเพิ่มเติมอีกเสียก่อน

การเพิ่มโทษนั้น ดังได้อธิบายในเรื่องการเพิ่มโทษแล้วว่า การเพิ่มโทษนั้นมีทั้งกรณีการเพิ่มโทษจากระวางโทษ และเพิ่มโทษจากโทษที่จะลง

เฉพาะกรณีตามมาตรา 54 นี้ เป็นกรณีที่เพิ่มโทษจากโทษที่จะลงเท่านั้น ทารวมไปถึงกรณีเพิ่มโทษจากระวางโทษไม่ กล่าวคือการเพิ่มโทษที่จะลงนี้ เป็นเรื่องของการเพิ่มโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา

92, 93 และมาตรา 94 ดังนั้น เมื่อมีการเพิ่มโทษตามมาตรา 54 นี้ ผู้ศึกษาควรคำนึงถึงอยู่เสมอว่า เป็นการเพิ่มโทษที่จะลง และให้คำนึงถึงมาตรา 92, 93, 94 ดังกล่าวแล้ว

การลดโทษนั้น มีกรณีการลดโทษจากระวางโทษหรือโทษที่จะลง เช่นกรณีการเพิ่มโทษเช่นกัน แต่กรณีการลดโทษตามมาตรา 54 นี้ เป็นกรณีที่ลดโทษจากโทษที่จะลง เท่านั้น⁵⁷ และกรณีที่ลดโทษที่จะลงนั้น ก็มีบัญญัติไว้ในมาตรา 78 กล่าวคือ ลดโทษเพราะเหตุบรรเทาโทษ ซึ่งมาตรา 78 บัญญัติว่า เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษนั้น ได้แก่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใจดี เขาเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้นลงแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาล อันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะท่านองเดียวกัน

ส่วนเหตุอันควรลดโทษ เช่นกรณีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 62, 64, 65, 66, 69, 71, 72, 75, 76 ฯลฯ นั้น เป็นการลดโทษซึ่งบัญญัติไว้โดยตรง อันเป็นการลดมาตราส่วนโทษ ซึ่งไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 54 อยู่แล้ว

57 ต้องดูแต่ละตัวบทมาตรานี้ว่ามีระวางโทษอย่างไร และในตัวบทมาตรานั้นเองจะกำหนด

ไว้ด้วยว่าถ้าเป็นการลดโทษจะให้ลดจากระวางโทษหรือโทษที่จะลง.

ดังนั้น ในกรณีที่จะลงโทษและต้องใช้มาตรา 54 แล้ว ศาลจะเพิ่มระวางโทษ หรือลดระวางโทษแล้วแต่กรณีเสียก่อน เมื่อเพิ่มระวางโทษหรือลดระวางโทษแล้ว ศาลจึงจะกำหนดโทษที่จะลง แล้วศาลจึงจะปฏิบัติตามมาตรา 54 ต่อไปได้

การคำนวณการเพิ่มโทษแต่อย่างใดก็ตามมาตรา 54 เช่น จำเลยลักทรัพย์อันเป็นความผิดตามมาตรา 334 ระวางโทษจำคุก 3 ปี ฯลฯ ศาลกำหนดโทษที่จะลง โดยให้จำคุกจำเลย 2 ปีดังนี้ ถ้าศาลมีเหตุเพิ่มโทษ เช่น เพิ่มโทษตามมาตรา 93 ศาลก็จะเพิ่มโทษถึงหนึ่ง คืออีก 1 ปี รวมโทษที่ลงจริง 3 ปี ดังนี้ เป็นต้น

การคำนวณการลดโทษแต่อย่างใดก็ตามมาตรา 54 นั้น เช่น จำเลยกระทำผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ระวางโทษจำคุก 3 ปี ศาลกำหนดโทษที่จะลงเพียง 1 ปี แต่จำเลยได้รับสารภาพชั้นสองส่วน และชั้นพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 ปราบลดโทษให้ถึงหนึ่ง ให้จำคุกจำเลย 6 เดือนดังนี้ เป็นต้น

การคำนวณการเพิ่มโทษและลดโทษตามมาตรา 54 นั้น เช่น จำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ระวางโทษจำคุก 3 ปี ศาลกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลย 2 ปี มีเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 93 เพิ่มโทษถึงหนึ่งเป็นจำคุก 3 ปี มีเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 ลดโทษถึงหนึ่ง เป็นจำคุกจริง 1 ปี 6 เดือน ดังนี้ เป็นต้น แต่ถ้ากรณีดังกล่าวนี้ ถ้าศาลกำหนดโทษที่จะลง 2 ปี เพิ่มโทษถึงหนึ่งเป็น 3 ปี

แล้วลดโทษหนึ่งในสาม ลงโทษ 2 ปีดังนี้ ศาลจะไม่เพิ่มไม่ลดโทษเสีย
 เลยกก็ได้ เพราะการเพิ่มการลดดังกล่าวนั้น ถึงแม้ว่าอย่างไรก็ยังคงลงโทษ
 จำเลย 2 ปีอยู่นั่นเอง หรือกรณีเช่นเดียวกันนี้ ศาลกำหนดโทษที่จะลง
 2 ปี เพิ่มโทษกึ่งหนึ่ง จำคุก 3 ปี ลดโทษหนึ่งในสี่เป็นจำคุก 2 ปี 3
 เดือน ซึ่งมากกว่าที่ศาลกำหนดจะลง เป็นผลร้ายแก่จำเลยเช่นนี้แล้ว
 ศาลเห็นสมควรจะไม่เพิ่มไม่ลดก็ได้ โดยศาลลงโทษจำเลยไปตามที่
 กำหนดลงโทษคือ 2 ปี

อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาพึงสังเกตุว่า การเพิ่มโทษนั้น มี
 มาตรา 51 บังคับไว้แล้วว่า จะเพิ่มโทษขึ้นถึงประหารชีวิตหาได้ไม่
 และปัญหาอีกประการหนึ่งที่ต้องตั้งข้อสังเกตุ กล่าวคือ ตามมาตรา
 54 นี้เป็นบทบัญญัติเฉพาะกรณีการเพิ่มหรือการลดโทษที่จะลงเท่านั้น
 ดังนั้น ถ้าเป็นกรณีเพิ่มระวางโทษหรือลดโทษจากระวางโทษแล้วไม่มี
 กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเช่นกรณีตามมาตรา 54 ในทางปฏิบัติจึง
 ต้องดูจากตัวบทกฎหมายแต่ละบทแต่ละมาตรานั้นเองว่า เพิ่มหรือลด
 อย่างไม่โดยบ้าง

ข้อสรุปของการคำนวณการเพิ่มโทษ ลดโทษนี้จึงอาจสรุปได้ว่า

1. เป็นกรณีเพิ่มหรือลดโทษจากโทษที่จะลงเท่านั้น จะใช้วิธี
 การตามมาตรา 54 ไปใช้กับกรณีการเพิ่มหรือลดจากระวางโทษไม่ได้
2. ศาลต้องกำหนดโทษที่จะลง แล้วจึงนำผลดังกล่าวมา
 คำนวณเพิ่มหรือลดแล้วแต่กรณี ซึ่งการกำหนดโทษที่จะลงนั้น เป็นเรื่อง
 ที่ศาลกำหนดมาจากระวางโทษ และได้เพิ่มได้ลดระวางโทษมาแล้ว
 จึงมากำหนดเป็นปริมาณโทษที่จะลง

3. การเพิ่มโทษที่จะลงมีบัญญัติไว้ในมาตรา 92, 93, 94 ส่วน
การลดโทษที่จะลงนั้นมีบัญญัติไว้ในมาตรา 78

อนึ่ง ถ้ามีกฎหมายอาญาอื่น ที่บัญญัติถึงการเพิ่มโทษลดโทษจาก
โทษที่จะลงไว้โดยเฉพาะแล้ว เราก็ไม่อาจนำความที่บัญญัติไว้ในมาตรา
54 ไปบังคับได้ ตามที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 17

4. ในกรณีที่มีทั้งการเพิ่มโทษและลดโทษที่จะลง ศาลจะต้อง
เพิ่มโทษเสียก่อนแล้วจึงลดโทษ แต่ถ้าเห็นสมควรศาลจะไม่เพิ่มไม่ลด
ก็ได้ ถ้าศาลเพิ่มเท่ากับการลดหรือมากกว่าการลด⁵⁸

58 เป็นกรณีที่ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษได้.